

EKTE

Humlekjærlighet

Glade stemmer hoier fra krokusbedet i solveggen. Det er ungene i barnehagen som har fått årets første humlemøte. En svart og rød steinhumle bakser rundt i krokusen og får pelsen overstrødd med orange pollenkorn.

TEKST OG FOTO: MONICA MARCELLA/LA HUMLA SUSE

Som pedagog er du nesten overflødig, barna har en naturlig glede og nysgjerrighet når de betrakter småkryp. Egentlig trenger du bare være der å dele øyeblikket, fryde deg sammen med dem og kanskje se til at ikke entusiasmen blir fysisk. Disse tidlige dronningene er sårbare, hele tiden må de balansere inntak og bruk av energi for å overleve de første kjølige dagene. Hver og en av dem er starten på et helt, lite samfunn av arter som med samtidens utfordringer strever med livsbetingelsene. Skjer det noe med henne, blir det ett bol og kanskje 300 humler færre i år. Humledronninga våkner når temperaturen er riktig og flyr ut for å finne mat og et sted å lage bol. Ganske snart vil hun legge de første eggene som ble befruktet sommeren før og båret gjennom vinterdvalen. Alle de andre

humlene dør om høsten, derfor kan du være helt trygg på at disse, første vårhumlene er dronninger.

Hvorfor er det viktig at barnehagen engasjerer seg i disse bittesmå livene til våre elleville bestøvere?

For det første er det helt naturlig for oss mennesker å interessere oss for andre livsformer. Gjennom denne interessen får vi kjennskap til omgivelsene våre, og vi kan utvikle empati og innlevelse. Humler er svært sansbare vesen; vi kan høre dem, vi kan lukte maten de sanker, og når vi finner døde humler, kan vi kjenne på den bløte pelsen og de skjøre vin-

gene. Både humlene og blomstene de besøker er fargerike, noe som gir oss ekstra livsglede om våren, mens naturen ellers er desaturert og tilsynelatende livløs. Seinere vil denne gleden over en liten

del av dyrelivet kanskje føre til viktig kunnskapstørst og engasjement. Insekter, generelt, er en dyregruppe som står for livsviktige økosystemtjenester på jordkloden. Ikke bare pollinerer de – av maten vi spiser, trærne i skogen og ville planter, de sørger også for at døde dyr og avføring brytes ned og næring kommer tilbake til jordsmonnet. Betydningen insektene har for li-

«Kjennskap til dyre- og plantelivet rundt oss, gir oss en følelse av det å være del av en større helhet.»

La Humla Suse

er en organisasjon som jobber med formidling av kunnskap om ville pollinatorer i Norge. I tillegg til å holde humlevandring, arrangerer vi jevnlig kurs for pedagoger samt bistår bønder og utbyggere med råd om tilrette legging for en mer humlevennlig verden. Hos La Humla Suse kan du bestille humlekasser, bøker og frø.

vet på jorden har heldigvis fått økt fokus det siste året, men det er virkelig i siste time at vi vender blikket mot mikrokosmos. Globalt faller insektbestanden drastisk, og en tredjedel av artene er utrydningstruet.

Det er videre skrevet en del om barns oppvekst og natursyn de siste årene. Den mest kjente boka er kanskje Richard Louvs «The Last Child in The Woods» som utkom i 2005 og beskriver distansen barn har til naturen som et alvorlig handikap. I 2002 ble det offentliggjort en britisk studie som avslørte at de 109 barna som deltok kunne navnet på 80 prosent av Pokemonkortene de ble vist, men knapt

nok halvparten av de vanligste, lokale dyrene og plantene; som hjort, bille og eik (Independent, Steve Connor).

Vår påstand er at kjennskap til dyre- og plantelivet rundt oss gir oss en følelse av det å være del av en større helhet. Gjennom små handlinger for små dyr kan man bidra til noe positivt i en verden hvor utfordringene kan synes uhandgripelige. Kort sagt; å menge seg med småkryp gir både glede og mening i tilværelsen.

Ha gjerne en humleplakat hengende på avdelingen, men det er ikke noe mål i seg selv at førskolebarn lærer å skille jordhumle fra steinhumle og trehumle. Vår erfaring er at formid-

ling som tar utgangspunkt i sanseapparatet egner seg best for barnehagebarn; smake på løvetann-blomsten for å kjenne hva humla liker, male blomstene som humla besøker, lage summende humlesanger og modellere i voks.

Humleprosjekt er dessuten en fantastisk mulighet til å katalysere gode foreldresamarbeid. Å samles over et slikt tema, kanskje med mål om å lage en hage med humlekasse og planter rike på nektar og pollen, kan skape ringvirkninger langt utover det å hjelpe de konkrete, lokale insektene.

Lykke til med humlevåren i barnehagen din!

Bie- og humleprosjekt

I BARNEHAGEN

Bli med på en barnehagedugnad for bevaring av humler og villbier

TEKST OG BILDER: MIRELLA FLOOD

I flere år har vi jobbet med humler og bier som tema på vår- og sommersesongen i barnehagene våre. Det hele begynte med at jeg, Mirella, som jobber som kunstpedagog, hadde en pappa som var birøkter da jeg var barn. Jeg begynte å snakke med barna om biene jeg hadde i hagen min da jeg var liten, og vi malte dronningbier med krone på hodet. I barnehagene har dette prosjektet utviklet seg mer og mer for hvert år. Vi begynner på våren og avslutter tema på høsten. Vi bearbeider tema hver uke enten ved å så frø, klargjøre Humlehagen til nye planter, vi maler bilder av humler og blomster, eller vi lager humler og bier i leire eller ull. Vi drar på humlesafari på turdagene. Ved sommeravslutningen smaker vi på honning og pollen. Etter sommeren tar vi opp temaet igjen og smaker på høstens frukter og bær som humler og bier gir oss. Å trekke temaet over flere måneder resulterer i at barna får en fordypet kunnskap og omsorg får våre små summende lodne venner. Det hender at barna midt på vinteren

kommer og spør meg om dronninghumla fortsatt sover under jorda. Det finnes mange spennende fenomener i et bi og humlesamfunn som er fantastisk morsomt å dele med barna.

Etter hvert som vi jobbet med dette temaet, lærte jeg selv mer og mer om insektene og deres uvurderlige betydning, ikke minst for oss mennesker. Om at bier og humler dessverre i våre tider dør i hope-tall av forskjellige årsaker som er menneskeskapt. Jeg forstod etter hvert den ekstra store verdien av humler, som også hører til arten bie, men er en såkalt villbie. Humla lever i små kolonier på maks 300 humler, i motsetning til honningbiene som lever i store kolonier med opp til 60.000 bier. Honningbier i Norge er avlet opp av mennesker, mens humlene i Norge er ville bier som står for det meste av pollineringen i naturen vår. Hum-

ler er hardføre, tåler både vind, regn og kulde ned til null grader; de våkner betydelig tidligere på våren enn honningbier, men de er også sårbare og truet. Flere humlearter i Norge er rødlistet. Dronninghumlas favoritt på våren er selje, den vi kaller gåsunger som blir til gule knopper. Hum-

la lever ellers mye likt som honningbiene, med både dronning og arbeiderjenter, samt droner som er guttehumler.

Både humler og bier har en stor verdi for oss mennesker og for vårt økosystem.

Vi mennesker er helt avhengige av dem for å få nok mat i verden til menneskene. Uten bier og humler ville verden kollapse. Insektene er utrydningstruet mye grunnet nyere drift av landbruket og mindre slåtteeeng og beitemark der blomster vokser. Det er rett og slett ikke nok mat til biene. Vi mangler blomsterenger og beitemark der

«Det hender at barna midt på vinteren spør meg om dronninghumla fortsatt sover under jorda.»

Norske villblomster vokser. Hvis barnehagene rundt i landet kan plante ville norske blomster, urter eller stauder tilpasset til bier, kan vi sammen gjøre en stor dugnadsinnsats slik at humler og andre bier får nok mat fra vår til høst. Da kan barnehagene hjelpe bie bestanden i Norge, og det vil finnes matstasjoner for våre lodne venner rundt om i hele landet.

Barn elsker småkryp og legger merke til dem. Avstanden ned til bakken er kort, og barna ser det som er smått der nede. Dette temaet går derfor rett hjem hos ungene. Barn er født som insektsambassadører.

HVORDAN BLI EN HUMLE- VENNLIG BARNEHAGE?

1. Lær deg som voksen å se forskjellen på humler, bier og veps
2. Begynn rett før påsketider å fortelle barna om dronninghumla som har sovet hele vinteren alene under jorda. Vis barna den lille animasjonsfilmen om humleåret på YouTube-siden til foreningen La Humla Suse.
3. Oppdag dronninghumla når dere er på vårtur med barna, dra gjerne et sted med seljetrær.
4. La barna bearbeide tema ved å male dronninghumla som sover under jorda og sola som varmer bakken.
5. Begynn å så frø innendørs med barna og planlegg en humlehage (blomsterbed)
6. Fortsett å fortelle om humlas liv hver uke igjennom hele vår/sommersesongen, bruk bøker og bilder og filmer som hjelp. Lær barna forskjellen på bier, veps og humler. Heng opp Humleplakaten, utendørs under tak. Kan bestilles eller printes ut her: <https://www.nina.no/english/News/News-article/ArticleId/2119>
7. Bearbeid tema om humler. Mal, tegn eller form dronninghumler, arbeidere (jentehumler) og droner (guttehumler), samt blomster.

«Dette temaet går rett hjem hos ungene. Barn er født som insektsambassadører.»

